

XVIII WEP
Seminarium
„Wielcy Elektrycy Polscy”

Stefan Feliks MANCZARSKI
(1899-1979)

Jan Felicki

Warszawa, 17 października 2018 r.

Stefan Feliks MANCZARSKI

Urodził się w Warszawie 30 maja 1899. Ojciec Aleksander (1863-1946) i matka Barbara z Truszkowskich (1864-1920) byli nauczycielami w Instytucie Głuchoniemych i Ociemniałych w Warszawie. Dziadek Wawrzyniec Manczarski był nauczycielem w Warce, a dziadek Leon Truszkowski — sędzią pokoju w Warszawie.

Uczył się w szkole zawodowej im. Michała Konarskiego, a następnie w gimnazjum im. Emila Konopczyńskiego. W latach 1917-1923 studiował na Wydziale Elektrycznym Politechniki Warszawskiej.

W okresie 1921-1924 był asystentem w Katedrze Fizyki. Już jako młody asystent dał wyraz szerokości swoich zainteresowań, wygłaszając na zebraniu katedry komunikat (w 1922 r.) o występowaniu efektu piezoelektrycznego w ciałach anizotropowych.

Po studiach, jako inż. elektryk od prądów słabych, rozpoczął pracę zawodową w przemyśle radiotechnicznym oraz w resorcie poczt i telegrafów jako ekspert, radca i naczelnik wydziału radiokomunikacji.

W latach 1921-23 kierował montażem i współprojektował wielki zespół transatlantyckich urządzeń radiokomunikacyjnych. Przedsięwzięcie to plasowało radiokomunikację polską w czołówce światowej, w skład kompleksu wchodziły:

- **stacja nadawcza w Babicach (10 masztów ponad 120 m wysokości),**

- **stacja odbiorcza w Grodzisku Mazowieckim i**
- **Centralne Biuro Operacyjne w Warszawie.**

Jego praca w przemyśle została uwieczniona projektem pierwszego polskiego odbiornika radiowego (patent), który został nagrodzony na Ogólnopolskiej Wystawie Radiowej w Warszawie w 1926 r. Odbiornik ten był produkowany przez kilka firm, a także montowany przez radioamatorów.

W roku 1929 zbudował oryginalny model odbiornika i nadajnika telewizyjnego, prezentowany na Powszechnej Wystawie Krajowej. Zastosowane w tym modelu rozwiązania były wykorzystywane w USA (na podstawie patentu Manczarskiego) do wyświetlania ruchomych reklam świetlnych. Szczegółowe informacje o tym wynalazku Manczarski zawarł w broszurze „*Nowa Metoda Telewizji*” wydanej przez Przegląd Techniczny (1929).

Był również autorem specjalnych anten o rozmaitych przeznaczeniach między innymi anteny przeciwwzakłóceńowej. Zastosowana w budowie tej anteny metoda, wykorzystująca przeciwwagę i układ odwracający fazę została przez niego opublikowana w Przeglądzie Radiotechnicznym (1930) i ogłoszona na Konferencji CCIR w Kopenhadze (1931).

W latach 20. Manczarski zwrócił swoją uwagę na zjawiska paranormalne, zainteresowania te podzielał z nim gen. Mariusz Zaruski [2] →, z którym wspólnie przeprowadzali pewne eksperymenty badawcze (m.in. zjawiska mediumiczne ob-

serwowane na seansach z Marią Nawrocką).

S. Manczarski systematycznie eksperymentował ze znanym w tamtym okresie jasnowidzem **Stefanem Ossowieckim [2]** →, w wyniku tych prac powstała „**hipoteza śladu**”. Według tej hipotezy przy kontakcie dotykowym człowieka z przedmiotem materialnym, w materiale tego przedmiotu, powstaje unikalny ślad molekularny wywołany bardzo słabym, bardzo szerokopasmowym promieniowaniem elektromagnetycznym emitowanym przez człowieka. Osoby o szczególnej wrażliwo-

ści są w stanie wykryć ten ślad i nawiązać kontakt z osobą, która go pozostawiła.

Zajmował się także wpływem energii pola elektromagnetycznego na organizm ludzki.

W czasie wojny pracował w tajnym nauczaniu. Był związany z Armią Krajową. Doświadczenia zdobyte w budowie anten przeciw zakłóceńowym zaowocowały opracowaniem **anten kompensacyjnej, uniemożliwiającej** (lub bardzo utrudniającej) **namierzenie nadajnika** konspiracyjnego przez niemieckie służby pelengacyjne. W czasie Powstania Warszawskiego zmontował rozgłośnie lokalną na Starym Mieście.

Po wojnie rozpoczął pracę w Państwowych Zakładach Tele- i Radiotechnicznych (PZT) i w Centralnym Biurze Konstrucyjnym Telekomunikacji (CBKT). Był również doradcą i ekspertem w innych instytucjach i organizacjach zajmują-

cych się telekomunikacją i radiotechniką.

Stefan Manczarski prowadził wykłady z propagacji fal radiowych i z anten na Politechnice Warszawskiej (1946-1968) i w Wojskowej Akademii Technicznej (1951-1979).

W roku 1956 zorganizował Zakład Teorii Łączności w Instytucie Podstawowych Problemów Techniki PAN (IPPT) i został jego kierownikiem. Tam, w roku 1956, jako mgr inżynier, uzyskał tytuł profesora nadzwyczajnego, a w 1969 profesora zwyczajnego.

Manczarski był uczonym typu oświeceniowego z charakterystycznym dla tego okresu, szerokim spektrum zainteresowań.

W roku 1960 został dyrektorem Instytutu Geofizyki PAN. Przyczynił się do intensyfikacji badań geofizycznych w Polsce

i do zacieśnienia współpracy międzynarodowej w tym zakresie:

- **Był współtwórcą Centralnego Obserwatorium Geofizycznego w Belsku Dużym (pow. grójecki), uruchom. w 1965 r.**
- **Zorganizował wyprawy badawcze w rejon równika i w rejon podbiegunowe (na Spitsbergen i Antarktydę).**
- **Uruchomił krajowe badania sztucznych satelitów ziemi i utworzył dział budowy aparatury geofizycznej.**
- **Był członkiem Komitetu Geofizyki PAN i ● przewodniczącym komisji magnetosfery w Komitecie Narodowym URSI.**
- **Był członkiem Komitetu Elektroniki i Telekomunikacji PAN i przewodniczącym sekcji radiofizyki w tym Komitecie.**
- **Był również sekretarzem naukowym Komitetu Międzynarodowego Roku Geofizycznego, ● sekretarzem naukowym**

Roku Spokojnego Słońca oraz ● sekretarzem naukowym Komitetu Międzynarodowej Współpracy Geofizycznej.

Mimo licznych zajęć nie porzucił zainteresowania psychotroniką. Przeprowadził wiele eksperymentów, wykazując na przykład, że w zjawisku telepatii zaangażowane są fale elektromagnetyczne o bardzo szerokim spektrum. Duże znaczenie mają jego prace:

- dotyczące roli mitochondriów w funkcjonowaniu żywej komórki, oraz**
- bania teorii bioplazmy i oddziaływania pola elektromagnetycznego na żywe organizmy.**

Opublikował 120 prac naukowo-technicznych i był autorem 13 opatentowanych wynalazków. Wygłosił wiele referatów i odczytów na konferencjach, zjazdach i kongresach krajo-

wych i międzynarodowych.

Manczarski był również aktywnym popularyzatorem nauki, m.in. archiwum „Przekroju” ma wiele jego notatek, artykułów i wywiadów.

Był zawsze czynny w stowarzyszeniach i organizacjach społecznych. Bezpośrednio po studiach wstąpił do Stowarzyszenia Radiotechników Polskich a po zmianach organizacyjnych był aktywny w Stowarzyszeniu Elektryków Polskich (SEP).

Był współzałożycielem i wiceprezesem Polskiego Towarzystwa Cybernetycznego (PTC). Przez wiele lat kierował pracami Sekcji Bioelektryki Polskiego Towarzystwa Elektrotechniki Teoretycznej i Stosowanej (PTETIS). W ramach prac tej sekcji odbyło się wiele imprez interdyscyplinarnych integrujących środowisko naukowe.

Otrzymał godność członka honorowego pięciu organizacji: **PTETIS** (1972), **PTC**, **Polskiego Związku Krótkofalowców**, **Klubu Polarnego** przy Uniwersytecie Wrocławskim i **IAPR** (Międzynarodowego Stow. Badań Psychotronicznych).

Dla upamiętnienia jego osiągnięć, jednej z dolin i przylądkowi na Antarktydzie nadano nazwę „Manczarskiego”:

przylądek: 62°09min30sek S, 58°20min W,

dolina: 62°16min15sek S, 100°44min15sek E.

Był odznaczony wieloma odznaczeniami państwowymi, organizacyjnymi i resortowymi.

Zmarł 17 listopada 1979 w Warszawie, jest pochowany na cmentarzu Bródnowskim.

Opracował Jan Felicki

Bibliografia:

1. A. J. Marusak: *40 lat PTETIS*. (2001)
  2. WIKIPEDIA: *Stefan Manczarski, Mariusz Zaruski, Stefan Ossowiecki*. (2018)
  3. Radioelektronicy Polscy: *Manczarski Stefan Feliks*.
<http://sp2put.pl/radioelektronicy> .
  4. Prekursorzy polskiej psychotroniki: <https://rs.maszyna.pl/-boberov/Kippin> .
  5. Archiwum „Przekroju”: <https://przekroj.pl/archiwum> .
-

Dziękuję Państwu za uwagę